

P. Luis Coloma.

Življenjepisna in literarna črtica. — Sestavil dr. Frančišek Pernè.

Proti koncu preteklega stoletja sta zaslovela med pisatelji-pripovedniki daleč po vsem izobraženem svetu dva duhovita katoliška književnika: Poljak Henryk Sienkiewicz in Španec Luis Coloma. Cenjenim naročnikom „Dom in Sveta“ sta že oba znana. O prvem je prinesel naš list popis in sliko v 3. številki letošnjega leta, o drugem v 24. številki l. 1899. Tedanji vrli urednik, pokojni dr. Frančišek Lampè, je pa pripomnil v sestavku o Colomi, da se hoče prilično še spominjati v listu velikega Španca. Na prijazno povabilo sem nabral jaz semtertam raztreseno gradivo in sem iz njega sestavil pričujoči spis, ki naj nam še bolj približa in označi svetlo zvezdo na španskem književnem obzorju.

I.

Glasoviti pisatelj Luis Coloma je zagledal luč sveta 7. prosinca l. 1851. v solnčni Andaluziji, in sicer v starodavnem mestu Jerez de la Frontera (izg. Heres . . .) Tukaj se je postavil l. 711. kralj Rodrigo s svojimi krščanskimi junaki zoper silne Arabce, ki so pridrli kakor nevihta pod poveljnikom Tarikom iz Afrike. Celih sedem dni je trajalo strahovito klanje. Rodrigo je padel na bojišču, in slednjič je zmagal polumesec, ki

„Dom in Svet“ 1901, št. 6.

je potem gospodoval več stoletij na pirenejskem polotoku. V lepi okolici, ki je vsa prepojena s krščansko in mohamedansko krvjo, pridelujejo obilo slovečega belega vina, „vino de Jerez“; Angleži ga imenujejo „Sherry“.

Na tem zgodovinsko-važnem kosu zemlje je preživel naš junak prva mladostna leta. Oče, ki je bil imovit odvetnik, je skrbel za dobro vzgojo nadepolnemu sinu. Prvi pouk je dobival v rojstnem mestu. Ker so ga namenili za pomorsko službo, so ga poslali pozneje v San Fernando v pomorsko šolo, kjer mu je naklonila kraljica Isabela brezplačno mesto. Toda živahnega Ludovika življenje na morju ni veselilo; bolj sta ga mikala znanost in leposlovje. Zato je kmalu popustil mornarstvo in se preselil v staroslavno Seville (Seviljo), glavno andaluzijsko mesto, kjer je nadaljeval nižje študije in se potem lotil pravnštva. Pet let je obiskoval ondoto vseučilišče.

Bivanje v Sevilli je bilo jako važno za Colomov duševni razvoj. Ognjeviti mladenič je mnogo potoval po deželi, zlasti med kmeti po andaluzijski Sierru ter je povsod z bistrim očesom opazoval naravno lepoto svoje domovine ter dobre in slabe lastnosti svojih rojakov. V velikem mestu je bil priljubljen

gost v najbolj izbranih omikanih krogih. Zaradi svojega elegantnega vedenja je že zgodaj zbujal veliko zanimanje, posebno pri plemenitaških rodbinah. Kjer se je pokazal, si je hitro osvojil odlično mesto v družbi.

Takrat se je tudi seznanil s slovečo pisateljico Cecilijo de Arrom, ki je znana pod pisateljskim imenom Fernan Caballero (Kabaljero; † 1877 v Sevilli). Ta nenavadna žena, ki jo nekateri primerjajo po duševnih zmožnostih s sv. Terezijo, je imela do mladega pravnikarja velik in blagodejen vpliv. Ljubila ga je kot svojega sina; on jo je pa tudi cenil in spoštoval kot mater. Pod njenim vodstvom so nastali prvi Colomovi pisateljski poizkusi.

A našega znanca nista zanimali samo znanstvo in leposlovje, ampak kmalu se je vnel tudi za politiko. Politične razmere so bile tačas v njegovi domovini nestanovitne in jako zamotane. L. 1868. je izbruhnil upor zoper burbonsko dinastijo. Nastala je krvava državljanska vojska. Uporniki so zmagovali pod poveljnikom Serranom, in kraljica Isabela je bežala čez mejo na Francosko. Po mnogih zmešnjavah in prepirih so sklenili kortési (poslanci v državnem zboru), da Španija sicer ostane monarhija, a da se ponudi žezlo drugemu vladarju. Ta čast je doletela savojskega kraljeviča Amadeja, in sicer l. 1870.

Coloma se je uvrstil v teh viharnih dnevih med časnikarje. Vse važne dogodke, ki so usodno potresali njegovo domovino, je vsestransko zasledoval in pisal o njih v vplivna lista „El Tiempo“ (Čas) in „El Porvenir“ (Prihodnost). Prvi je izhajal v Madridu, drugi v Sevilli. Po svojem prepričanju je bil naš časnikar odločen nasprotnik novoustanovljenih razmer in se je potegoval z vso ognjevitostjo za pravice odstavljene kraljice Isabele. Tedanji vladi, ki je stala še na slabih nogah, Colomova pisava seveda ni ugajala. Postavili so ga pod ostro policijsko nadzorstvo. Nekega dne so preiskali celo njegovo stanovanje. Coloma je slutil pretečo nevarnost in je pravočasno odstranil vse vladi neljube reči.

Nekaj časa je stal kot neustrašen bojevnik s peresom sredi domačih političnih borb. Nadaljeval je pa še tudi svoje prijateljske zveze z najodličnejšimi krogi.

Razen tega je v teh nemirnih letih tudi mnogo potoval po tujini in si razširjal duševno obzorje. Dobro je spoznal svet, posebno od senčnih strani. Vse nabrane bogate izkušnje so mu pozneje vrlo dobro služile pri pisateljevanju.

L. 1874. je bilo odločilno za vse Colomovo življenje. Nekega jutra so ga našli z obstreljeno glavo v stanovanju. Poleg njega je ležal revolver. Nihče ni izvedel v javnosti, iz čigave roke je prišel strel. Ves dogodek je zavil v skrivnostno temo. Pisatelj sam molči o njem tudi nasproti svojim prijateljem.

Več dni je ležal v smrtni nevarnosti. Obrnilo se mu je na bolje, a mirovati je moral še dolgo časa. V teh urah se je pripravil in izvršil v njegovi duši velik prevrat. Godilo se mu je, kakor nekdanj ranjenemu Ignaciju v Lojolanskem gradu. Spoznal je jasno ničemurnost sveta in se odločil za vojaka Kristusovega. Verjetno je, da mu je res plaval pred očmi zgled velikega rojaka sv. Ignacija; gotovo je, da si je izbral prav njegovo ustanovo za svoje prihodnje zavetišče. Ko je za silo okreval, je precej prosil, da ga sprejmó v Jezusovo družbo. Ugodili so mu. Zadovoljen in vesel se je poslovil za nekaj časa od domovine in je odpotoval na Francosko v noviciat. Sedaj — imel je takrat triindvajset let — je nastopila zanj druga dōba tihega življenja. Ločen od sveta, je občeval največ z Bogom. Z iskreno navdušenostjo in železno vztrajnostjo se je poprijel bogoslovske vednosti.

V mašnika je bil posvečen l. 1882. Potem je pater Coloma prestopil zopet domača tla in zaslovel kmalu kot duhovit pridigar. Njegovi nekdanji znanci so storili potrebne korake, da je bil poklican za pridigarja v špansko prestolnico. In Coloma se res prikaže na leci v Madridu. Coloma — pridigar! Ta glas je tako vzdramil madridsko gospōdo, da se za nekaj časa ni menila za druge

dnevne dogodke. Nepopisna radovednost je gnala v cerkev neštnevilne čete poslušavcev, med katerimi je bilo, kajpada, polno ženstva iz plemenitaških krogov. Nestrpno so pričakovali njegovega prvega nastopa. Ti lahko živi in razvajeni poslušavci so se nadejali, da bodo imeli pred seboj samo zanimivega in izbornega govornika, ki jih bo z izbrano besedo zabaval, le nekoliko resneje, kakor pred mnogimi leti v salonskih družbah.

Toda občinstvo se je varalo nad njim. — Novemu pridigarju se je godilo kakor pred petnajststo leti v razkošnem Carigradu sv. Janezu Zlatoustu, ki so ga poklicali zaradi njegove zgovornosti v glavno mesto vzhodnega rimskega cesarstva. Kakor imenovani svetnik v Carigradu, tako je tudi naš pater Coloma nastopil kot resen pridigar, ki je ostro grajal pregrehe in ni prikrival resnice, četudi je mnogim poslušavcem zoprna. — Pri odličnem madridskem prebivalstvu je Coloma izgubil milost. Prej so si ga želeli v svojo sredo, sedaj so se trudili, da ga spravijo iz mesta. In res se jim je posrečilo.

Redovni predstojniki so ga poklicali v Bilbao, v prijazno glavno mesto viskajske provincije s krasno okolico ob Atlantskem oceanu. Tam vodijo očetje jezuitje z znano spretnostjo vseučiliške študije. Med njimi biva še dandanes naš pisatelj. V cerkvi more malo delovati, še manj pa v šoli, ker mu je zvesta tovarišica bolehnost, ki ga ni nikdar popolnoma zapustila od onega usodnega dogodka l. 1874. — A rok ne drži križem. Marljivo in uspešno dela — kolikor mu dopuščajo moči — s peresom in ima tako pred seboj

več občinstva nego bi ga imel v največji cerkvi kot pridigar.

II.

Colomovo pisateljsko delovanje ločimo najlažje v dve dōbi. Prva sega od l. 1868. do 1874., ko je živel še med svetom; druga od l. 1884. naprej.

Iz prve dōbe, ko se je udeleževal političnih bojov, sta znana samo dva njegova znamenita spisa. Prvi, ki ga je poslal l. 1868. med svet, ima naslov „Dolores de un

estudiante“ (Bolesti nekega dijaka). Uvod mu je napisala slavnoznanca zaščitnica Fernan Caballero, opozarjajoč občinstvo na izredno nadarjenost novega pripovednika, ki je imel takrat šele sedemnajst let. — Drugo, že umetniško-dovršeno delo je zgodovinska povest „Juan Miseria“ (Ubogi Janez), ki je zagledalo beli dan l. 1870. V novem popravljenem in pomnoženem natiskug je izdal l. 1889. — Dejanje je vzeto iz domače zgodovine, in sicer iz španskega prevrata, ki se je vnel meseca kimavca 1868. Glavni junak, mladi in

P. Luis Coloma.

neizkušeni Juan (izgov. Hvan) nastopa samo svestno kot „osrečevavec“ naroda; mnogi se ga strastno oklepajo in slepo deró za njim — v nesrečo. Juana doleti kazen. V temni ječi vzdihuje nesrečni mladenič, ki je izgubil v političnih viharjih tudi svojo najdražjo svetinjo, sveto vero. Duhovni pastir za ujetnike ga uči v Boga verovati, vanj upati in ga ljubiti. Ta prizor je čudovito lep in navduševalen. Istotako krasno opisuje obrede velikega petka v ječi. Kako pretresljivo ti predočuje ljubezen božjega Zveličarja,

ki zbuja kes, ljubezen in novo življenje v navidezno mrtvem srcu! Pozorni bravec zasleduje z največim zanimanjem duševni razvoj in žalostno usodo junakovo. Vzneseni sklep nas prijetno zadovoljuje; pisatelj veličastno slavi zmago milosti božje nad slabotno človeško naravo.

„Juan Miseria“ bi utegnil biti za „Malenkostimi“ Colomovo najboljšo delo. Tudi sam se je nekdanj izrazil, da se mu je ta spis posebno posrečil, četudi je imel šele devetnajst let, ko ga je prvič objavil. Pa še v nekem drugem oziru je zanimiv „Juan Miseria“. Priča nam jasno, da je imel mladostni pisatelj, bivajoč še med svetom, o življenju že iste vzvišene in dozorele nazore, ki se zrcalijo iz poznejših spisov.

L. 1884. je stopil Coloma po desetletnem molku vnovič v pisateljski krog, in sicer prvič kot redovnik.

V Bilbao so izdajali očetje-jezuitje že pred njegovim prihodom mesečnik „El Mensajero del Corazon de Jesus“ (Poslanec Jezusovega Srca). Coloma se je precej uvrstil med sotrudnike. V tem listu so od tedaj naprej romali vsi njegovi spisi med svet, njih večina pozneje tudi v posebnih izdajah. Prva njegova povest v „Mensajeru“ je naslovljena „Prvi ples“. Veliko pozornost je zbudila med izobraženci. Splošno so sodili, da ima pisatelj pred seboj še veliko prihodnost. S Colomovim imenom je zaslovel „Mensajero“ med občinstvom in si pridobival vedno več znancev in prijateljev. Za „Prvim plesom“ je prišla izpod njegovega peresa cela vrsta sličnih pripovednih spisov. Iz treh letnikov imenovanega lista jih je sam zbral in objavil v posebnem, ilustriranem zvezku z naslovom „Coleccion de lecturas recreativas“ (Zbirka zabavnega beriva). Kako je knjiga ugajala, je hitro pokazal uspeh: v dveh letih je doživela štiri izdaje. Ima 626 strani v veliki osmerki in obsega dvajset novel. Vrste se tako-le:

1. „El primer baile“ (Prvi ples).
2. „Ranoque.“
3. „Polvos y lodos“ (Prah in blato).
4. „Paz á los muertos“ (Pokoj mrtvim).

5. „Cain.“

6. „La maledicencia“ (Obrekovalnost).

7. „La primera misa“ (Nova maša).

8. „Hombres de antaño“ (Nekdanji ljudje).

9. „La resignacion perfecta“ (Popolna vdanost).

10. „El viernes de dolores“ (Veliki petek).

11. „La intercesion de un santo“ (Svetnikova priprošnja).

12. „Pilatillo“ (Pilatek).

13. „Medio Juan y Juan y Medio.“ Epizoda iz l. 1812.

14. „Miguel.“

15. „¡Chist!“ (Pst!)

16. „La Pasqua florida y el Cuarto ayunar.“ Prizor iz šole l. 1868.

17. „La almohadita del niño Jesus“ (Blazinica Deteta Jezusa).

18. „La batalla de los cueros.“ Zgodovinska epizoda iz španskih bojev z Arabci.

19. „Un milagro“ (Čudež).

20. „La Gorriona“ (Vrabčevka).

V lepem predgovoru k „Zbirki“ razvija Coloma svoj pisateljski spored. Nekaj misli povzemimo iz njega. — Zbrane povesti niso namenjene bogoljubnim osebam, za katere je zmerom zanimiv Tomaž Kempčan in sveti Frančišek Saleški. Bere naj jih drugačno občinstvo: omahljive duše, ki imajo mrzlo srce do Zveličarja in malo ukusa nad molitvijo in premišljevanjem; duše, ki so posvetne v mišljenju in delovanju ter polne predsodkov v verskih rečeh . . . S slabim berivom si mnogi zgodaj zastrupijo domišljijo in srce. Pogubni so posebno one vrste romani in novele, v katerih se opisujejo pregrehe kot nekaj naravnega, dopuščene ali celo prikupnega. Škodljivi so tudi spisi, ki sicer ne grde kreposti in ne povišujejo nepravnosti, pa se vendar zmerom gibljejo na nekem izmišljenem svetu, ki je v polnem nasprotju z dejanjskimi razmerami vsakdanjega življenja. Iz njih zajema neizkušeni bravec povsem napačne pojme o svetu, postane fantast, ki je pozabil, da so na potih sveta in življenja potrebnejše prozaične noge

skromnega in dobrega mišljenja, nego lepe perutnice še tako vnesene domišljije.

Škodo, ki izvira iz slabega beriva, je mogoče najbolje zajezi z dobrimi spisi. Tako so mislili od nekdanj najbolj razsvetljeni možje od sv. Hieronima dalje do kardinala Wisemana in do naših dni. To je vzrok, zakaj je zastavil pisatelj, četudi živeč v samostanskem zatišju, svoje pero na leposlovnem polju. Koristiti in pomagati želi z dobrimi povestimi, ki imajo za snov resnično človeško življenje; koristiti vsem tistim, katere odvrta mlačnost in predsodki od resnejših poučnih knjig in od ljubezni do božjega Učenika. — „Prva stopinja do popolnosti je v tem“, pravi veliki sv. Bazilij, „da se odteguješ slabemu: kakor moraš najprej vzdigniti nogo z zemlje, če hočeš stopati po lestvi navzgor.“ Do tega prvega koraka izkuša pisatelj voditi svoje prej označeno beroče občinstvo, ki bi moglo in moralo iskati tolažbe in pouka v knjigah kakor je „Guia de pecadores“¹⁾ (Voditelj grešnikov) in „Hoja za Kristusom“.

Sličnih spisov, kakor jih nahajamo v zbirki, je Coloma od l. 1886. še več razposlal med svet. Vse, kar mi je znanih, imenujem tukaj po vrsti.

„Del natural“ (Iz življenja). Štiri povesti po resničnih dogodkih.

„Cuentos para niños“ (Povesti za otroke). Posebno ljubka zbirka, obsegajoča šest mičnih povesti. Mož, ki zna tako govoriti z mladino, ima pač zlato srce. Čujemo, da pripravlja neki mladino ljub ta biser tudi za slovensko deco.

„Por un piojo“ (Za eno uš). Precej obširna novela.

Krajše so sledeče štiri:

„¿Que seria?“ (Kaj bi bilo?)

„Mal alma“ (Hudobna duša).

„El cazador de venados“ (Lovec divjačine).

„Fablas de dueñas“ (Ženske basni).

¹⁾ Ta sloveča ascetična knjiga, ki jo je spisal duhoviti dominikanec Luis de Granada, je tudi poslovenjena z naslovom: „Vodilo grešnikov.“

L. 1890. je bilo za Colomovo pisateljsko delovanje posebno važno. Takrat se je prikazal v „Mensajeru“ s spisom, ki je hitro razširil njegovo slavo daleč čez Pireneje. Ta izredni spis, ki je izšel kmalu v posebni knjigi, ima skromen naslov; imenuje se: „Pequeñeces“ (izg. Pekenjéses, t. j. Malenkosti). Šteje 552 strani v veliki osmerki. Po strokovnjaški sodbi so „Malenkosti“ mojstrsko delo prve vrste. Imele so tudi nenavaden uspeh: v dveh mesecih so razprodali tri izdaje v mnogih izvodih.

V sličnem uvodu, kakor pri „Zbirki zabavnega beriva“, razlagajoč svoje nazore o pisateljstvu pravi Coloma: „Morebiti se boš čudil, da se drznem jaz kot redovnik stopiti na tako nevarno polje. A ne smeš pozabiti, da sem in ostanem pod obleko romanopisca zmerom le misijonar. Kakor je v prejšnjih časih nastopil kak redovnik sredi javnega trga na mizi in razlagal malomarnežem, ki niso hodili v cerkev, v krepkem jeziku onih časov krepke in očitne resnice, tako sem postavil jaz svojo leco na listih tega romana.“

Colomova pridiga na teh listih je namenjena plemenitaškim španskim krogom za kraljevanja Amadeja savojskega in Alfonza XII.

Na čelo duhovitemu delu je postavil pisatelj jako primerno geslo iz Shakespearejevega Hamleta: „Something is rotten in the state of Denmark“ (Nekaj je gnilega v državi danski). . . Coloma je zadel v črno piko. Zastavil si je resno in težavno nalogo. Kakemu srednje-nadarjenemu pisatelju bi se ne bila posrečila. V boj se je spustil zoper tisto naziranje, ki ima ostudne zmote in zlobnosti za same malenkosti.

In ker se taki nazori o nramnosti gojé osobito v višjih vrstah človeške družbe, od koder se potem širijo kakor strup tudi med nižje kroge, zato vihti Coloma svoj bič najbolj nad izprijenim plemstvom na Španskem. — Zabava je Colomu le pomoček do namena. Njegova knjiga naj dela — kakor sam pravi — isto uslugo slepim, gluhim, slabim, nespametnim in neizkušnim — kakor sveatilnik mornarjem. Pokazala jim bo pretečo

nevarnost, odvzela njihovo brezskrbnost, razodela jim bo njihovo slabost, ki je sami niso poznali, in morebiti jim bo zbudila željo in dala moči, da se obrnejo od hudega in slabega, kar jim je pokazala v pravi luči.

Pripovedovanje je skozi in skozi zanimivo. Dejanje se razvija z dramatično živahnostjo, in delujoče osebe nam stopajo kakor žive pred oči. Zdi se, kakor bi imel pisatelj naše srce popolnoma v oblasti. Včasih nam skoraj sili solza v oko, tako resno in slovesno nam govori; malo pozneje nam pred očuje kako osebo ali kak prizor, ki bi delal čast Cervantes-ovemu „Don Quijote-ju“ (Don Kizotu), da se ne moremo zdržati zadovoljnega smeha. In vse to v prekrasem slogu! — Coloma je sijajno pokazal, da more z dobrim uspehom in z najvišega stališča pisati romane tudi duhovnik in — redovnik.

Coloma ima pri pisateljevanju vzvišen namen. Sursum corda! kliče svojim bravcem. A njegovi spisi niso tendenciozni v navadnem pomenu besede. Umotvori so, iz katerih moraš neprisiljeno in naravno izvajati pisateljev namen. Saj odseva iz vsakega umotvora, če je res umotvor, neka vzvišena, nadčutna ideja.

Pri Colomu se razvija dejanje v svojem naravnem toku. Dejstva govoré sama, ni treba moralizujočih opominov in svaril. Njegov vzor je — sveta resnica! Posebno spretnost in, dejal bi, pedagoško taktčnost razodeva tudi v tem, da se zmerom drži zlate srede. Ne pové preveč, pa tudi ne premalo. Naravnost opisuje zlo in zločince. Pregrehe slika s črnimi barvami, kaže jih v pravi luči, tako da zbudajo stud. Grešniki in grešnice ne nastopajo pri njem kot slavljene junaki. A pri vsem tem je tako previden in resen, da ga bo brez škode prebiral tudi nepokvarjen mladenič ali deklica. Taki ne bodo brali med vrsticami — pravi sam —, trgali bodo samo z grma, samo vrtnice, na gnoj pri koreninah ne bodo mislili. In če bodo kaj slutili, jim bo to v svarilo, da se varujejo nevarnosti.

Vsak, ki bere Colomove „Malenkosti“ in ima čisto dušo, mora nehoté čutiti stud nad

pregreho in se milovalno smehljati neumnostim, ki jih je toliko v življenju med ljudmi na svetu.

Nič ni čudnega, da je tako nenavadna knjiga zbudila silen vihar med duhovi. Završalo je posebno med prizadetimi krogi. Državnik Juan Valera, ki je tudi sam odličen španski pisatelj, je priznal, da še noben spis ni imel tako izrednega uspeha, odkar more zasledovati duševno gibanje na Španskem.

Za „Malenkostimi“ imenujem še dva obširna Colomova spisa. „Retratos de antaño“ (Slike iz preteklosti). To je zanimiva zbirka zgodovinskih in življenjepisnih študij o znamenitih mislecih in pesnikih 18. stoletja.

Zadnje, še nedovršeno njegovo delo ima naslov: „La reina martir“ (Mučeniška kraljica). Po svoji navadi je začel objavljati tudi ta roman najprej v „Mensajeru“, a ker ga je bolehnost hudo ovirala, je ustavil nadaljevanje l. 1899. v zvezku za mesec maj. Šele prosinca l. 1900 se je zopet oglašil in uredništvo je pripomnilo, da je redno nadaljevanje zagotovljeno. In res se še nadaljuje tudi v zvezkih za l. 1901.

Snov je povzel pisatelj iz zgodovine nesrečne škotske kraljice Marije Stuart, kar je pred nekaj leti obdelal po svoje Colomov nemški sobrat pater Spillmann v obsežnem zgodovinskem romanu „Die Wunderblume von Woxindom“. Toda Coloma se ne opira nanj, temuč opisuje isto stvarino popolnoma samostojno. O tem delu, v katerem je pisatelj prestopil na zgodovinsko polje izvun svoje domovine, še ne moremo izreči nobene sodbe, ker še ni celotno pred nami; a že iz tega, kar je do sedaj prišlo izpod njegovega peresa, smemo sklepati, da bo „Mučeniška kraljica“ nov biser v dolgi vrsti Colomovih povesti.

Proti koncu navajam še znamenito strokovnjaško sodbo o našem pisatelju. Luis Rodriguez (izg. Rodríguez), vseučiliški profesor v Salamanki, piše v svoji knjigi „Literatura general“: „Moderna kritika méni, da se realizem dandanes ne more ozirati na estetiko, ker se mora dotikati reči, ki so

blizu pornografije. P. Luis Coloma si je zastavil nalogo, da ovrže to trditev; njegove z najzdravejšimi načeli prepojene povesti, z nravstveno blažilnimi težnjami, morejo tekmovati s spisi najslavnejših mojstrov našega domačega in inozemskega realizma.“

In tako je pisal Rodriguez o Colomu, še preden so zagledale beli dan „Malenkosti“.

Iz navedene ocene razvidimo, kateri šoli prištevajo patra Coloma. Prištevajo, pravim; ker sam je odločno zatrdil, da ni pristaš nobene posebne šole, temuč da piše kakor mu prihaja od znotraj iz duše.

Umevno je, da si je tak mož hitro pridobil veljavo tudi pri drugih narodih, ki ga pridno prevajajo v svoje jezike.

Od njega se morejo mnogo učiti tudi naši pisatelji.

Pater Coloma ima sedaj petdeset let. Upati smemo, da bo obogatil pripovedno slovstvo še z marsikaterim sadom svojega bistrega uma in plemenitega srca.

Tukaj se poslavljam od izrednega moža z iskreno željo, da mu Bog utrdi rahlo zdravje in ga še dolgo ohrani na nenavadnem misijonskem polju. Dà, misijonar je Coloma. Sam pravi: Aunque novelista parezco, soy solo misionéro“ (Četudi se zdi, da sem novelist, sem vendar le misijonar) Pisatelj s takimi zmožnostimi in s tako plemenitimi nazori je velik dobrotnik človeštva. Lepa, a dandanes nesrečna Španija se sme pred svetom po pravici ponašati z njim!

Pred poroko.

„Dekle, oj, deklica“ — sladka beseda,
„dekle, oj, deklica“ — torej zares
danes za vselej zakličem ti „z Bogom“ —
kakor veselju mladostnih nebes!

Mamica, kadar na novem bo domu
sapica k meni prišla vasovat;
mislila bodem, da misel je tvoja,
naj bo pozdravljena tritisočkrat.
Če pa bi bila molitev goreča,
naj mi bo zdrava desetisočkrat.

Ali še nosijo moje družice,
kamor se ganejo, radost s seboj...
Ali še pelin na gredi vam rase —
mar ste za doto ga dali z menoj! — — —

Ko pa ti sama pozdravit me prideš:
s tvojim naj moje se sklene srce,
kakor se sklenejo roke pobožne,
kadar zahvalnice v duši kipé...

Pa mi boš morala vse razodeti,
kar na domačih dogaja se tleh:
Ali še očka katerikrat pravi
lepe povesti o bisernih dneh...
Ali še hodi v nedeljskih večerih
tiha ljubezen po mehkih vrteh...

Silvin Sardenko.

Sklep.

Poslej ne bom več stezal rok
za mirom oljikinih vej,
in lovori listov šum
ne bo me motil več poslej.
Po trnjevem robidovju

brez vzdihov hodil bom naprej;
a če bo tekla gorka kri,
nikomur klical: bratec glej!
dokler mladike palmove
ne sprejemem iznad sinjih mej.

Silvin Sardenko.